

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи
Національного технічного
університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
к. філос. н., проф.
Анатолій МЕЛЬНИЧЕНКО



ВИТЯГ

з протоколу № 8 від 07 лютого 2024 р. розширеного засідання
кафедри психології та педагогіки
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

БУЛИ ПРИСУТНІ:

- з кафедри психології та педагогіки: завідувач кафедри психології та педагогіки, проф., д. психол. н., проф., Воляннюк Наталія Юріївна, проф., проф., д. психол. н., Ложкін Георгій Володимирович, проф., проф., к. психол. н. Винославська Олена Василівна, доц., доц., к. психол. н. Сербова Ольга Вікторівна, доц., доц., к. психол. н. Хілько Світлана Олександрівна, доц., доц., к. психол. н. Блохіна Ірина Олександрівна, доц., доц., к. психол. н. Кононець Марія Олександрівна, доц., к. психол. н. Москаленко Ольга Володимирівна, доц., доц., к. психол. н. Туриніна Олена Леонтіївна, доц., доц., к. психол. н. Гусев Андрій Ігорович, викладач, к. політ. н., Оніпко Зоряна Сергіївна, викладач Васильченко-Держко Катерина Анатоліївна, аспірант Гаваза Леся Василівна, аспірант Чумаков Володимир Олексійович.

- з інших кафедр КПІ ім. Ігоря Сікорського:
завідувач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3, проф., д. пед. н., Сімкова Ірина Олегівна.

Запрошені з інших організацій:

завідувач кафедри психології та особистісного розвитку ДВНЗ «УМО» НАПН України, проф., д. психол. н., Брюховецька Олександра Вікторівна, директор ГО «АПШВ» проф., д. псих. н., Мушкевич Мирослава Іванівна, директор Ірпінського фахового коледжу НУБіП України доц., к. пед. н. Костюк Дмитро Андрійович, доцент кафедри психології та інклюзивної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, к. психол. н., Папуша Владислав В'ячеславович, доцент кафедри психології

та особистісного розвитку ДВНЗ «УМО» НАПН України, доц., к. психол. н., Чаусова Тетяна Володимирівна.

СЛУХАЛИ:

1. Повідомлення аспіранта кафедри психології та педагогіки Рибальченка О. М. за матеріалами дисертаційної роботи «Особливості впливу загроз на психологічну безпеку особистості майбутнього фахівця технічного профілю», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 053 – Психологія, освітньо-наукова програма Психологія.

Тему дисертаційної роботи «Особливості впливу загроз на психологічну безпеку особистості майбутнього фахівця технічного профілю» затверджено на засіданні Вченої ради Факультету соціології і права (протокол № 2 від 26.09.2023 р).

Науковим керівником затверджений проф., д. психол. н., заслужений діяч науки і техніки України Ложкін Георгій Володимирович.

2. Запитання до здобувача.

Запитання по темі дисертації ставили: проф., к. психол. н., Винославська Олена Василівна, проф., д. психол. н. Брюховецька Олександра Вікторівна, проф., д. психол. н. Мушкевич Мирослава Іванівна, доц., к. пед. н. Костюк Дмитро Андрійович, доц., к. психол. н., Туриніна Олена Леонтіївна, доц., к. психол. н., Москаленко Ольга Володимирівна, доц., к. психол. н., Кононець Марія Олександрівна, доц., к. психол. н., Блохіна Ірина Олександрівна, доц., к. психол. н., Гусев Андрій Ігорович, к. політ. н., Оніпко Зоряна Сергіївна, викладач кафедри Васильченко-Держуко Катерина Анатоліївна.

3. Виступи за обговореною роботою.

В обговоренні дисертації взяли участь: завідувач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3, проф., д. пед. н., Сімкова Ірина Олегівна, проф. кафедри психології та педагогіки, проф., к. психол. н., Винославська Олена Василівна, завідувач кафедри психології та особистісного розвитку ДВНЗ «УМО» НАПН України, проф., д. психол. н., Брюховецька Олександра Вікторівна, директор ГО «АППВ» проф., д. псих. н., Мушкевич Мирослава Іванівна, директор Ірпінського фахового коледжу НУБіП України доц., к. пед. н. Костюк Дмитро Андрійович доц., к. психол. н., Москаленко Ольга Володимирівна, доц., к. психол. н., Кононець Марія Олександрівна, доц., к. психол. н., Туриніна Олена Леонтіївна, доц., к.

психол. н., Гусев Андрій Ігорович, к. політ. н., Оніпко Зоряна Сергіївна, викладач кафедри Васильченко-Держук Катерина Анатоліївна.

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження:

1. Актуальність теми дослідження.

Національні ціннісні парадигми обумовлюють цивілізаційний вибір України. На сучасному етапі забезпечення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти та організація безпечного освітнього середовища є вкрай важливими пріоритетами у діяльності ЗВО. Формування безпекового мислення здобувачів вищої освіти як цінності та поведінки у нормативах та суспільних відносинах є актуальним завданням сьогодення. В Концепції безпеки закладів освіти, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 301-р., серед основних завдань, спрямованих на розв'язання проблеми, чільне місце посідає формування компетентностей безпеки в учасників освітнього процесу.

У сфері забезпечення безпеки умовно виокремлюють щонайменше шість груп проблем. До них зараховують: вивчення впливу загроз на стан особистості та на її розвиток; особистість як джерело небезпеки для інших людей; особистість як джерело небезпеки для себе; середовище як джерело небезпеки для особистості; проблема захистів, які використовує особистість для забезпечення своєї безпеки; проблема забезпечення безпеки людей у різних сферах життєдіяльності. Але жодна з цих проблем не може бути успішно вирішена без врахування того як сама особистість ставиться до загроз та небезпек. Можна наполегливо та якісно, ретельно та надовго створювати для здобувача вищої освіти безпечні умови навчання, проте вся ця робота не буде мати значення й успіху, якщо він буде ігнорувати загрози або ставитися до них легковажно. Реакція людини на надзвичайну ситуацію, її сприйняття та оцінка як загрозового фактору, стратегії переживання різноманітних загроз обумовлені як зовнішніми змінними, так і усім спектром індивідуально-психологічних властивостей особистості, що сформовані у процесі її розвитку та діяльності. Знання індивідуально-психологічних особливостей та закономірностей функціонування психіки стає для сучасної людини не тільки обов'язковою, а і необхідною умовою превентивних заходів проти деструктивного впливу небезпек і загроз у процесі соціальної взаємодії, у міжособистісних комунікаціях, а також, у майбутньому – для виконання професійної діяльності в екстремальних умовах тощо.

Відтак, вивчення психологічної безпеки особистості є неможливим без розгляду індивідуально-психологічних особливостей особистості майбутнього фахівця технічного профілю, якому притаманна своєрідність і діапазон суб'єктивного сприймання загроз та небезпек.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано на кафедрі психології та педагогіки факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» у рамках ініціативної теми «Розвиток психологічного потенціалу особистості майбутніх фахівців в умовах технічного університету» (державний реєстраційний № 0121U108243).

3. Наукова новизна отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному: *вперше* на основі системного теоретико-експериментального вивчення питань психологічної безпеки систематизовано типи загроз та небезпек, що впливають на рівень психологічної безпеки особистості майбутніх фахівців технічного профілю; розроблено, обґрунтовано та апробовано програму об'єктивної реєстрації загроз психологічній безпеці особистості; *розширено і доповнено* психологічний зміст поняття «психологічна безпека особистості», «загроза психологічній безпеці»; розуміння психологічних чинників та особистісних властивостей, що виступають детермінантами психологічної безпеки особистості майбутнього фахівця технічного профілю; *дістали подальшого розвитку* ідеї щодо суб'єктивних факторів та індивідуальних особливостей майбутніх фахівців, що відіграють важливе значення в актуалізації власних потенційних можливостей протидії небезпекам.

4. Теоретичне та практичне значення результатів роботи.

Теоретичні положення, результати дослідження можуть бути використані в: а) в практиці психологічної служби в розробці та проведенні тренінгів і семінарів, спрямованих на розвиток психологічної безпеки особистості; в) в навчальному процесі як доповнення і деталізація відповідних розділів вибіркових дисциплін: «Психологія безпеки особистості», «Психологія ментального здоров'я», «Психологічний стрес: розвиток і подолання». Окрім того, матеріали дослідження можуть бути використані практичними психологами та поліграфологами в процесі професійної діяльності; апробована у дослідженні авторська програма реєстрації загроз психологічній безпеці особистості може бути застосована

для моніторингу успішності подолання наслідків стресогенних впливів на особистість.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що структурований та апробований психодіагностичний комплекс дослідження особливостей впливу загроз на психологічну безпеку особистості майбутнього фахівця технічного профілю; отримані дані можуть бути застосовані в різних галузях психологічної практики, зокрема для: організації об'єктивної реєстрації потенційних та актуальних загроз психологічній безпеці особистості; прогнозування рівня психологічної безпеки особистості майбутніх фахівців технічного профілю; розробки ефективних програм психологічного супроводу студентів на різних етапах професійного становлення, спрямованих на розвиток психологічних ресурсів особистості.

5. Апробація/використання результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертації були представлені на засіданнях кафедри психології та педагогіки факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», а також на 1) Всеукраїнській науково-теоретичній інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. (виступ із публікацією); 2) XI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми управління: трансформація публічного управління у постковідному світі», м. Київ, 18-19 листопада 2021 р. (виступ із публікацією); 3) Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми особистісних ресурсів у навчальній та професійній діяльності», м. Харків, 27-28 травня 2021 р. (виступ без публікації); 4) II Міжнародній науковій конференції «Людина, кримінологія, наука», м. Кишинів, 24 березня 2023 р. (виступ із публікацією); 5) Міжнародній науково-практичній конференції «Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні)», м. Київ, 27-28 квітня 2023 р. (виступ із публікацією).

6. Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами науково-технічної експертизи дисертація Рибальченка О. М. визнана оригінальною роботою, яка не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача.

Зміст і результати дисертації відображено у 10 наукових роботах (наукові статті та тези), з них 4 – у фахових виданнях, затверджених МОН

України, а також 6 – у виданнях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Список публікацій здобувача, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у фахових виданнях:

1. Рибальченко О.М. Психологічні загрози – компонент безпеки особистості. Науковий журнал Габітус. Вип. 32, 2021. С. 104-109. DOI <http://habitus.od.ua/journals/2021/32-2021/17.pdf>.

2. Рибальченко О.М. Порухення мотивації – психологічна загроза безпеці особистості. Науковий журнал Габітус. Вип. 38, 2022. С. 116-121. DOI <http://habitus.od.ua/journals/2022/38-2022/19.pdf>.

3. Рибальченко О.М. Деструкція сенсу – психологічна загроза безпеці особистості. Науковий журнал Габітус. Вип. 41, 2022. С. 166-172. DOI <http://habitus.od.ua/journals/2022/41-2022/29.pdf>.

4. Ложкін Г.В., Рибальченко О.М. Емпіричне дослідження психологічної безпеки особистості. Науковий журнал Габітус. Вип. 54, 2023. С. 142-148. DOI <http://habitus.od.ua/journals/2023/54-2023/27.pdf>

Список публікацій здобувача, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Рибальченко О. Концепція ГАТРеда – співвідношення небезпеки і загроз в процесі психофізіологічного дослідження на поліграфі. Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика: журнал / ГО «Колегія поліграфологів України»; ред. колегія: В. О. Шаповалов (гол. ред.) [та ін.]. К.: ГО «Колегія поліграфологів України», 2021. Вип. 4. С. 146-149. <https://kr-ua.com/books/otsinka-dostovirnosti-2021-vyp-4/>

6. Ложкін Г.В., Рибальченко О.М. Чинники професійної надійності фахівців у сфері публічного управління. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління: трансформація публічного управління у постковідному світі» (18-19 листопада 2021 р., м. Київ) / Укладачі: А. А. Мельниченко, Я.Ю. Цимбаленко, О. А. Акімова, Д. В. Балашов, О. І. Криворот. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. С. 215-220.

7. Ложкін Г.В., Рибальченко О.М. Диференціація понять загроза та небезпека /Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 26-29. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10693>.

8. Рибальченко О. М. Rybalchenko O. M. Компоненти психологічної безпеки особистості. Components of psychological safety of the individual. International scientific conference «The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society» July 30–31, 2022. Iespiests tipogrāfijā

SIA «Izdevniecība «Baltija Publishing» Parakstīts iespiešanai: 2022. 2. augusts. P. 45-48. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-11>.

9. Рибальченко О. М. Невизначеність як критерій небезпеки особистості Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні): матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 27-28 квітня 2023 року: Зб. матеріалів // За ред. В.Г. Панка. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 613 с. (електронне наукове видання). DOI: <http://doi.org/10.33120/UPS21Proceedings-2023>.

10. Рибальченко О. М. Невизначеність як критерій небезпеки особистості. II Міжнародна наукова конференція «Людина, кримінологія, наука» 24.03.2023 р. (м. Кишинів). Conferința științifică internațională OMUL, CRIMINOLOGIA, ȘTIINȚA, ediția a II-a Chișinău, 24 martie 2023 ORCID ID: 0009-0006-8531-0025.

Конкретний особистий внесок здобувача.

Дослідження виконано самостійно, ідеї та елементи наукових праць інших науковців, цитати супроводжуються належними посиланнями на авторів та джерела інформації. В 3 публікаціях, написаних у співавторстві, доробок здобувача полягає у знаковій та графічній формі презентації результатів емпіричного дослідження, їх інтерпретація та формулювання висновків.

Якість та кількість публікацій відповідають «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44».

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Рибальченка Олега Миколайовича «Особливості впливу загроз на психологічну безпеку особистості майбутнього фахівця технічного профілю», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 053 – Психологія за своїм науковим рівнем, новизною отриманих результатів, теоретичною та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам, що пред'являють до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КПІ ім. Ігоря Сікорського «Психологія» зі спеціальності 053 – Психологія.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу «Особливості впливу загроз на психологічну безпеку особистості майбутнього фахівця технічного профілю», подану Рибальченком Олегом Миколайовичем на здобуття наукового ступеня доктора філософії, до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

2. Вченій раді КПІ ім. Ігоря Сікорського утворити разову спеціалізовану вчену раду у складі:

Голова:

проф., д. психол. н., завідувач кафедри психології та педагогіки факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського Волянчук Наталія Юріївна

Члени:

Рецензенти:

к. психол. н., доц. кафедри психології та педагогіки факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського Блохіна Ірина Олександрівна.

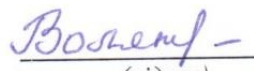
к. психол. н., доц. кафедри психології та педагогіки факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського Кононець Марія Олександрівна.

Офіційні опоненти:

д. психол. н., проф. кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, МОН України Савелюк Наталія Михайлівна.

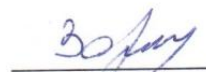
д. психол. н., проф., завідувач лабораторії психології особистості імені П. Р. Чамати Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України Сердюк Людмила Захарівна.

Головуючий на засіданні,
завідувач кафедри психології та педагогіки,
гарант освітньо-наукової програми,
проф., д. психол. н, проф.


(підпис)

Наталія ВОЛЯНЧУК

Вчений секретар
кафедри психології та педагогіки,
к. політ. н.


(підпис)

Зоряна ОНПКО